

naa til en i finansiel Henseende i sig selv hvilende Retsreform, men noget skulde Retsafgifternes Størrelse dog svare til Udgifterne ved Retsreformen. Man kan derfor ikke med nogen Udsigt til Held arbejde paa at fastslaa Retsudgifternes Størrelse, før man har faaet slaaet fast, hvorledes Retsreformen skal være. Hvorledes skulde man med nogen Rimelighed kunne forhandle om Inddeling i Jurisdiktioner, saa længe man ikke har faaet bestemt, hvilke Forretninger der skulle være Dommerens og hvilke Øvrighedens? Ligeledes, hvorledes kan man med Udsigt til Held forhandle om, hvorledes Udgifterne til Rettens Pleje i det hele skulle fordeles, hvilken Del, der skal bæres af Staten, og hvilken af Kommunerne, saa længe man ikke nogenlunde har faaet Rammerne fastslaaede, saaledes at man ved, hvor store disse Udgifter blive, og hvor store de blive paa de forskellige Konti? Og hvorledes skulde man kunne vedtage, ja blot foreslaa, Opførelse af de fornødne Bygninger, saa længe man ikke har faaet slaaet fast, hvorledes det hele skal ordnes? Nu er det ganske vist her foreslaaet — og jeg haaber ogsaa, at det skal kunne gaa igennem — at de 2 Landsretskredse skulle deles ved Lille Bælt. Men af Kommissionen foresloges det, at de skulde deles ved Store Bælt. Jeg har ikke her hørt noget meget stærkt Ønske om det sidste; men slaaet fast er det jo ikke endnu, hvorledes dette skal være, og selvfølgelig maa Retsbygningernes Størrelse og Indretning i nogen Grad være afhængig af, hvor stort et Territorium der skal lægges under hver Landsret. Endelig, hvorledes skulde det være muligt at faa opført en Bygning til en ny Landsret, saa længe det endnu ikke er definitivt fastslaaet, om den skal være i Viborg eller Aarhus? Der stod i Folketinget en stor Strid herom. Sagen blev der afgjort til Fordel for Viborg, men i dette Ting har der jo lydt Røster, at den alligevel skulde være i Aarhus, og der er ingen, der med Sikkerhed kan vide, hvor den kommer til at ligge. Man kan jo ikke gaa hen og se paa Byggegrund det ene eller det andet Sted, udkaste Planer til Bygningens Opførelse, saa længe det Spørgsmaal ikke er definitivt afgjort. — Jeg ser derfor ikke andet, end at det er aldeles nødvendigt at lade disse Spørgsmaal hvile, indtil man har de Rammer, inden for hvilke Spørgsmaalene skulle rummes, slaaede fast. Jeg tror ogsaa, at der for adskillige af disse Loves Vedkommende vil

være større Udsigt til en heldig Løsning, naar man først har faaet selve Retsplejeforslaget vedtaget, end om man vil kaste alle disse Spørgsmaal med ind i denne Forhandling, som jo i sig selv kan faa Vanskeligheder og Besværligheder nok.

Selv om nu Forhandlingen kan faa Vanskeligheder og Besværligheder nok, er det mit Haab og min Overbevisning, at da det høje Ting selvfølgelig gaar til denne Sag uden forudfattede Meninger paa noget Punkt, vil det ogsaa ved de Forhandlinger, der nu snart forestaa i Udvalget, lykkes at komme til et heldbringende Resultat. Jeg skal selvfølgelig — det er noget, jeg egentlig ikke behøver at sige, det er kun min Pligt og Skyldighed —, men jeg vil dog gerne nævne det, jeg skal til enhver Tid være rede til Forhandling med det ærede Udvalg, og jeg vil derom sige, jo før, jo hellere.

Nellemann: Jeg vil tillade mig nogle Bemærkninger, men skal paa dette Sagens Standpunkt bestræbe mig for at gøre dem saa korte som muligt.

Jeg vil først sige, naar jeg har ment, at det var rigtigere i Lighed med den ærede Kommisions Forslag at lade Edsfæstelsen foregaa før Afhøringen af Vidnerne, har det ikke været min Tanke dermed at tillægge Spørgsmaalet saa stor Betydning, at jeg skulde lade Sagens Fremme komme an derpaa, saa gennemgribende Vigtighed tror jeg ikke, det har. Naar jeg har været stemt for at henlægge Edsfæstelsen forud for Forklaringen, er det vistnok af de samme Grunde, som den højtærede Justitsminister har, nemlig fordi jeg mener, at det vil tjene til at gøre den hele Vidneafhøring kortere og klarere og navnlig til at undgaa det kedelige Efter-spil, som jeg ellers forudser vil komme, at Vidnet ikke ved, hvad han tør gøre Ed paa af det, han har sagt, og hvad ikke. Det er indlysende, at naar man har henlagt Edsfæstelsen til efter Forklaringen, maa det være Meningen, at det skal være Vidnet frit indtil Edsfæstelsens Øjeblik at træde tilbage fra, hvad han har sagt, eller modificere det. Det vil naturligvis sjældnere forekomme, naar det kommer til Edsfæstelse, at nogen vil sige: Det, jeg sagde før, er ikke sandt, men det vil snarere ske, at vedkommende vil sige: Jeg tror nok, det er sandt, hvad jeg sagde før, men jeg er ikke saa sikker derpaa, at jeg tør aflægge Ed derpaa. Og selv om Vidnet ikke selv har Skrupler i den Hen-